

Vývoj mezd v České a Slovenské republice

Obě ekonomiky zaměstnávají **velký podíl lidí v průmyslu**, mají analogické problémy se zaměstnaností a podobný vývoj a strukturu mezd.

U vývoje průměrných mezd v obou státech nás může zarazit, že rozdíl těchto dvou průměrných mezd je dlouhodobě zhruba konstantní, 20–25 %.

Od roku 2009, kdy Slovensko vstoupilo do eurozóny, je posilování české koruny vůči euru příčinou toho, že průměr mezd v ČR se po přepočtu do jednotné měny zvyšuje trochu rychleji: v 1. čtvrtletí 2011 byla průměrná mzda na Slovensku 746 eur, v ČR 23 144 Kč, což je 949 eur, a rozdíl se tak zvýšil na 27 %. To však znamená jen tolik, že českému zaměstnanci se zlevňuje zahraniční dovolená. Význam na domácím trhu to příliš nemá, reálný příjem (to, co si za svou výplatu může zaměstnanec koupit) v posledním období neroste ani v jedné zemi.

Ekonomické turbulence historicky zasahovaly více Slovensko, např. v roce 2003 tam proběhla vlna velké deregulace cen. Srovnatelný pokles kupní síly zaměstnanců v ČR nenastal. Reálnou úroveň mezd z revolučního roku 1989 převýšilo Slovensko poprvé až v roce 2007, Česko již v roce 1996. Jde však jen o příběh průměrů, který opomíjí výrazný nárůst mzdové diference v obou státech.

Reakce na krizi

Na hospodářskou krizi, která začala v roce 2008, reagovaly obě ekonomiky podobně, došlo ke snížení růstu mezd, ale (zpočátku) ne k dramatickému propadu, pokles

reálných mezd se objevuje až na přelomu let 2010/2011. Na obou stranách také došlo k masovým propouštěním v roce 2009 a rychlému růstu nezaměstnanosti, který se však v dalším období zastavil a normalizoval.

Zaměstnanost trpí v obou státech podobnými neduhy, i když slovenská celková míra zaměstnanosti je o šest procentních bodů

nižší než česká. Omezeními jsou především nízká míra zaměstnanosti u starších ročníků nad 55 let a příliš dlouhá přestávka v kariéře žen s malými dětmi (dlouhá rodičovská dovolená). V obou státech je také velmi nízký podíl zaměstnanců na částečný úvazek.

Vstřícnost českého trhu práce k matkám malých dětí je přece jen větší než u slovenského, kde

zaměstnavatelé velmi zřídka nabízejí ženám flexibilní pracovní dobu nebo možnost vzít si den volna z rodinných důvodů. Možná i tento fakt je příčinou vyšší míry zaměstnanosti v České republice.

Vnitřní struktury

V odvětvové struktuře jsou mezi oběma státy jen malé rozdíly – obě země patří v rámci EU mezi nejvíce průmyslové z hlediska zaměstnanosti. Zajímavou platovou disproporcí lze nalézt mezi relativně nízkými platy ve školství v SR: pouhých 643 eur v roce 2009 proti 887 eur v ČR, to znamená jen 72 % českého průměru, který sám o sobě není vysoký. V obou státech ovšem platí, že nejvyšší platy je třeba hledat v peněžnictví a pojišťovnictví – jsou tam dvojnásobné proti zbytku ekonomiky.

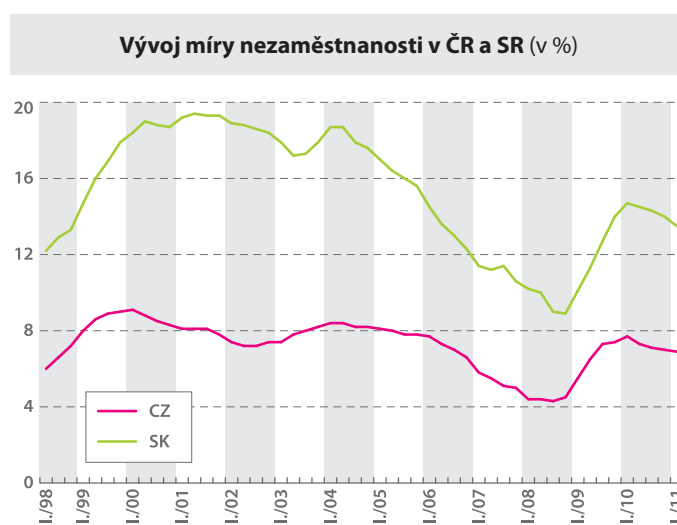
Vysokou shodu nalezneme i u vlivu stupně dosaženého vzdělání zaměstnance na výši mzdy, v obou státech je tento faktor nesmírně významný pro dobrou výplatu. Nejvyšší mzdy jsou u vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců – v obou zemích mají asi o polovinu více, než je celkový průměr. Naopak zaměstnanci, kteří absolvovali pouze základní školu, měli v SR 73 % a v ČR jen 70 % celkového průměru, a ti s učňovským vzděláním bez maturity 89 % v SR, resp. 87 % v ČR.

Z výše uvedených čísel by bylo možné očekávat, že distribuce mezd je v České republice snad

širší než na Slovensku. Pokud se ale podíváme na charakteristiky rozdělení mezd, uvidíme, že je tomu naopak. V obou zemích má distribuční křivka podobný průběh, ale v ČR je posunutá do vyšších pásem. Od dolního okraje, který je limitován oblastí minimální mzdy kolem 300 eur, stoupá po nejčastější hodnoty kolem 500 eur na Slovensku, resp. 800 eur v Česku. Zastoupení zaměstnanců pak nejprve prudce, pak pozvolna klesá do vyšších příjmových pásem.

Rozdílné poměry

Sumu převyšující 850 eur vydělávala v roce 2010 jen necelá třetina Slováků, zatímco v Česku nadpoloviční většina. Více než 2 000 eur vydělávalo měsíčně 3,4 % Slováků a 5,7 % Čechů. Právě tyto vysokopříjmové skupiny obyvatelstva byly klíčovým zdrojem růstu prů-

Zdroj: Labour Force Survey, databáze Eurostat

měrné mzdy nejen v období krize, ale i v lepších časech. V obou státech je pod průměrem mezd většina zaměstnanců – v ČR zhruba dvě třetiny, v SR dokonce 70 %.

Velikost diferenciace mezd vystihuje také rozdíl mediánové

mzdy (střední hodnota ve vzestupně seřazené řadě) a průměru: na Slovensku je medián o 22 % a v Česku o 17 % nižší ve srovnání s průměrnou mzdou. Větší rozdíl v SR poukazuje na vyšší zastoupení nízkopříjmových osob v popu-

laci. Decilový poměr (tj. srovnání mezd 10 % nejlépe a 10 % nejhůře placených zaměstnanců) byl 3,81 v SR a jen 3,19 v ČR. Kvartilový poměr (obdobu pro 25 %) byl v SR 1,97 a v ČR 1,76. Obě míry tedy jasně ukazují vyšší příjmovou diferenciaci na Slovensku. Rozdíly mezi dobře a špatně placenými zaměstnanci jsou tedy navzdory vyšší úrovni v ČR menší.

Stejné konstatování platí i z hlediska rozdílu ve mzdách podle pohlaví. V obou zemích ženy v průměru vydělávají o čtvrtinu méně než opačné pohlaví. Decilové i kvartilové poměry jsou v Česku nižší zhruba stejnou měrou jak u mužů, tak u žen.

Dalibor Holý
odbor statistiky trhu práce
a rovných příležitostí ČSÚ

Hledáte statistické informace? Navštivte Ústřední statistickou knihovnu a prodejnu ČSÚ

Naleznete zde 40 tisíc svazků odborné literatury a na 170 titulů statistických periodik.

OTEVÍRACÍ DOBA

Ústřední statistické knihovny

po a st: 8–17 hodin

út a čt: 8–15 hodin

pá: 8–12 hodin

Prodejny ČSÚ

po a st: 8–17 hodin

út a čt: 9–12 a 13–15 hodin

pá: 9–12 hodin

Ústřední statistickou knihovnu a prodejnu ČSÚ naleznete v přízemí budovy Českého statistického úřadu v Praze na Skalce (Na padesátém 81, Praha 10, vedle stanice trasy Metra A Skalka).

